

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ННІ
«Європейська школа бізнесу»

Юлія РЕМИГА

від « 13 » 12 2023р.

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ, ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Галузь знань:	12 «Інформаційні технології»
Спеціальність:	121 «Інженерія програмного забезпечення»

Київ – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Філософія, етика та естетика**» оновлена на основі навчальних планів затверджених Вченою радою університету «30» травня 2023 року, протокол № 4.

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ: професор кафедри туризму та соціально-гуманітарних дисциплін, доктор філософських наук, професор, Іван МОЗГОВИЙ

РЕЦЕНЗЕНТИ: професор кафедри туризму та соціально-гуманітарних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент Л. Алексєнко-Лемовська.

Гарант ОП («Інженерія програмного забезпечення»)

Олександр НЕСТЕРЕНКО

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою інформаційних технологій, протокол № 5 від «12» грудня 2023 р.

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту «Європейська школа бізнесу», протокол № 3 від «13» грудня 2023 р.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Філософія, етика та естетика» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 12 «Інформаційні технології» спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в області туризму. Вивчення дисципліни забезпечує одержання необхідних теоретичних знань, світоглядних орієнтацій, без яких неможлива робота сучасних фахівців. Знання дисципліни надає можливість підвищити якість туризму, оскільки формує здатність до самоорганізації та вільного розвитку особистості.

Інформаційний опис навчальної дисципліни

	Галузь знань	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	12 «Інформаційні технології» <i>Спеціальність:</i> 121 «Інженерія програмного забезпечення»	Нормативна	
Розділів – 2		Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		16 год.	4 год.
Загальна кількість годин – 90		16 год.	Семінарські 2 год.
Тижневе навантаження: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		58 год.	84 год.
		Вид контролю:	
		залік	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення докорінних проблем буття світу та людини, вирішення яких сприятиме утвердженню загальнолюдських цінностей.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями соціально-гуманітарних дисциплін (Українська мова за професійним спрямуванням; Соціологія; Психологія; Основи економічних теорій тощо).

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Філософія, етика та естетика» є світоглядно-методологічна підготовка студентів, формування їх філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої управлінської еліти.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Філософія, етика та естетика» є:

- навчити студентів самостійно орієнтуватись в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл;
- сформуванню вміння співвідносити філософські, етичні та естетичні світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя та професійною діяльністю;
- створити належну теоретичну основу для вільного світоглядного самовизначення кожної молодої людини;

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Галузь знань 12 «Інформаційні технології» <i>Спеціальність</i> : 121 «Інженерія програмного забезпечення»	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання або практичні проблеми інженерії програмного забезпечення, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів інформаційних технологій.
Загальні компетентності	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК 05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями ЗК 08. Здатність діяти на основі етичних міркувань. ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідальне та свідомо. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Галузь знань 12 «Інформаційні технології» <i>Спеціальність</i> : 121 «Інженерія програмного забезпечення»	
Програмні результати навчання	ПР02. Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- зміст основних філософських, етичних та естетичних категорій, їх роль у моральному житті людини та її естетичній діяльності;
- основні історичні періоди формування та розквіту філософських течій та шкіл;
- визначення моралі, її структурні елементи та місце у суспільстві;
- визначення мистецтва, його види та соціальні функції.

уміти:

- висловлювати свою світоглядну позицію, застосовуючи набуті знання;
- орієнтуватися у історико-філософських вченнях, їх взаємодії та взаємовпливу на розвиток науки філософії;
- аналізувати моральні та естетичні явища, виявляти моральний зміст людської поведінки та взаємовідносин;
- пов'язувати отримані знання зі своєю майбутньою професією.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Філософія, етика та естетика» відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СИСТЕМА ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Предмет філософії. Філософія і світогляд

Компонентна структура світогляду: картина світу, переконання, світоглядні почуття, цінності та ідеали, життєві принципи. Рівнева структура світогляду: світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння.

Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія.

Філософія в системі духовної культури. Основні функції філософії.

Людина як найвища цінність.

Тема 2. Філософія Стародавнього світу

Культурно-історичні передумови виникнення філософії.

Особливості східної та західної філософії.

Основні етапи розвитку античної філософії. Філософія Стародавньої Греції. (Мілетська школа, сократичний період, епоха еллінізму)

Тема 3. Філософія Середньовіччя та доби Відродження

Розвиток християнства у Європі. Патристика. Теологічна концепція прогресу. Схоластика. Реалізм і номіналізм. Гуманізм та антропоцентризм. Пантеїзм. Геліоцентризм. Реформація, її ідеї. Соціальна філософія. Утопічні вчення.

Тема 4. Філософія Нового часу та класична німецька філософія криза раціоналістичного мислення

Наукова революція XVII ст. Створення механічно-матеріалістичної картини світу. Субстанція і психофізична проблема. Суб'єктивний ідеалізм і соліпсизм.

Специфіка німецької класичної філософії та її вплив на розвиток філософської думки XIX-XX ст. Трансцендентальна філософія (можливості знань, антимонії розуму). Проблема свободи і необхідності у принципі автономії волі.

Тема 5. Історія філософії України

Становлення й розвиток світогляду слов'ян: давньослов'янська міфологія, запровадження християнства. Філософія Київської Русі. Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії. Філософія серця. Український романтизм. Кирило-Мефодієвське товариство. Академічна філософія. Теорія ноосферогенезу у В.Вернадського. Український космізм. Розробка філософських проблем у сучасній Україні.

Тема 6. Онтологія

Філософський зміст проблеми буття. Буття та небуття. Види і форми буття: матеріальне і духовне; природне, соціальне і соціоприродне (людське).

Еволюція філософських уявлень про матерію. Сучасна наука про будову, властивості, спосіб існування матерії. Універсальні форми буття матерії: рух, простір, час. Діалектика як концепція розвитку, її основні історичні форми та критика діалектики. Структура діалектики: принципи, закони, категорії. Діалектика та синергетика. Принцип загального взаємозв'язку, види зв'язків. Суперечливість розвитку. Співвідносні (парні) категорії.

Тема 7. Свідомість як філософська проблема

Духовне буття: знаково-символічна форма буття духа. Виникнення та еволюція свідомості: природні та соціально-історичні основи свідомості, трудова діяльність, спілкування, мова. Відображення та творчість. Ідеальність свідомості, її структура (компонентна та рівнева). Самосвідомість.

Свідомість і психіка. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, свідоме, надсвідоме. Інтуїція. Свідомість і мозок. Індивідуальна, групова і суспільна свідомість.

Тема 8. Гносеологія

Сутність пізнання як специфічного відношення між людиною та світом. Пізнаваність людиною світу і самої себе. Свідомість та пізнання. Самосвідомість та рефлексія. Колективний і індивідуальний суб'єкт.

Пізнання і практика. Місце медичної науки в системі сучасних знань. Роль розуму і відчуття у пізнанні. Концепції істини. Види істини.

Діагностичний процес як специфічна форма пізнання.

Тема 9. Філософія культури

Функції культури. Національний характер та ментальність. Співвідношення понять «культура» і «цивілізація». Соціокультурний світ. Тип культури. Типологія культур. Циклічні концепції. Еволюційні та формаційні концепції. Людина як творіння і творець культури. Культура – сфера творчості та самореалізації людини.

Масова та елітарна культури. Субкультура. Антикультура. Контркультура.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 ЕТИКА

Тема 10. Етика як практична філософія

Етика як практична філософія, її предмет, міждисциплінарна специфіка, методологічні принципи та основні завдання. Етика як теорія прийняття рішень. Мораль як філософська категорія. Етика, мораль, моральність, добро, совість, гедонізм, евідемонізм, утилітаризм, еволюційна етика, ригоризм.

Тема 11. Історичні форми моральної культури

Становлення етичного вчення: від Античності до сьогодення.

Походження й сутність моралі, її специфіка й функції. Моральна свідомість, моральні відносини, моральна діяльність, антиномія, цінність, честь, гідність, принциповість, справедливість.

Тема 12. Моральний вибір і відповідальність особистості.

Доброчесність, відповідальність – ключові категорії етики. Етика доброчесності та соціальної відповідальності. Моральний вибір, моральна воля, моральна необхідність, моральне зобов'язання, компроміс, моральний конфлікт, фаталізм, волюнтаризм, гамлетизм, донкіхотство, відповідальність.

Тема 13. Соціальна етика, її практичні виміри

Прикладна етика як галузь етичної практики, її передумови, актуальність, основні розділи та особливості (біоетика, екологічна етика, етика науки, економічна етика, політична етика, юридична етика, педагогічна етика, медична релігійна етика та ін.). Моральні основи взаємодії сучасних цивілізацій. Цивілізація, здоров'я, хвороба, евтаназія, клонування, нанотехнології, ятрогенія, ейджизм, геронтологія, медичні технології.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 3 ЕСТЕТИКА

Тема 14. Історія формування естетики і її теоретичні основи.

Завдання і функції естетики. Становлення перших естетичних уявлень. Естетика, естетичне, естетичні закони, катарсис, епікуреїзм, мимесис, раціоналізм, бароко, романтизм, реалізм.

Тема 15. Основні естетичні категорії

Естетична діяльність та її форми. Особливості творчого потенціалу людської праці. Естетична цінність, естетичне відношення, прекрасне, жахливе, піднесене, низинне, трагічне, комічне, сарказм, сатира.

Тема 16. Естетичне освоєння дійсності.

Людська особистість як об'єкт естетичної діяльності. Естетичні форми суспільних відносин. Естетична діяльність та її форми. Особливості творчого потенціалу людської праці. Естетична свідомість, естетичне почуття, естетичний ідеал, естетичний смак, естетична діяльність, естетична цінність, дизайн, художня творчість, технічна естетика, ергономіка.

Тема 17. Мистецтво як естетичне явище

Мистецтво, художня творчість, художня норма, художня цінність, художній образ, метафоричність, стиль, архітектура, музика, театр. Соціальні функції мистецтва.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	лаб.	інд.	с. р.		л	сем.	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СИСТЕМА ФІЛОСОФІЇ												
Тема 1. Предмет філософії. Філософія і світогляд	4	1	-	-	-	3	5	1	-	-	-	4
Тема 2. Філософія Стародавнього світу	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 3. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 4. Філософія Нового часу та класична німецька філософія криза раціоналістичного мислення	5	1	1	-	-	3	5	-	1	-	-	4
Тема 5. Історія філософії України	4	-	1	-	-	3	5	1	-	-	-	4
Тема 6. Онтологія	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 7. Свідомість як філософська проблема	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 8. Гносеологія	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 9. Філософія культури	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
<i>Самостійна робота есе №1</i>	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
<i>Разом за змістовим розділом 1</i>	45	8	8	-	-	29	47	2	1	-	-	44

Змістовий розділ 2. ЕТИКА												
Тема 10. Етика як практична філософія	5	1	-	-	-	4	6	-	1	-	-	5
Тема 11. Історичні форми моральної культури	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 12. Моральний вибір і відповідальність особистості.	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 13. Соціальна етика, її практичні виміри	5	1	1	-	-	3	5	1	-	-	-	4
Разом за змістовим розділом 2	20	4	3	-	-	13	20	1	1	-	-	18
Змістовий розділ 3. ЕСТЕТИКА												
Тема 14. Історія формування естетики і її теоретичні основи.	5	1	-	-	-	4	6	1	-	-	-	5
Тема 15. Основні естетичні категорії	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 16. Естетичне освоєння дійсності.	5	1	1	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 17. Мистецтво як естетичне явище	6	1	1	-	-	4	5	-	-	-	-	5
<i>Самостійна робота есе №2</i>	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Разом за змістовим розділом 3	25	4	5	-	-	16	23	1	-	-	-	22
ПМК	2	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Усього годин	90	16	16	-	-	58	90	4	2	-	-	84

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Розділ І.			
1.	Предмет філософії, етики та естетики	1	1
2.	Філософія Стародавнього світу	1	-
3.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	1	-
4.	Філософія Нового Часу та німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	1	-
5.	Філософська онтологія	1	-
6.	Гносеологія	1	-
7.	Свідомість як філософська проблема	1	-
8.	Філософія культури	1	-
Розділ ІІ.			
9.	Етика як практична філософія	1	-
10.	Історичні форми моральної культури	1	-
11.	Моральний вибір і відповідальність особистості	1	-
12.	Соціальна етика, її практичні виміри	1	-
Розділ ІІІ.			
13.	Історія формування естетики і її теоретичні основи	1	1

14.	Основні естетичні категорії	1	-
15.	Естетичне освоєння дійсності	1	-
16.	Мистецтво як естетичне явище	1	-
Разом:		16	4

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни практичних занять не передбачені.

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Розділ I.			
1.	Предмет філософії, етики та естетики	-	-
2.	Філософія Стародавнього світу	1	-
3.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	1	-
4.	Філософія Нового Часу та німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	1	1
5.	Історія філософії України	-	-
6.	Філософська онтологія	1	-
7.	Гносеологія	1	-
8.	Свідомість як філософська проблема	1	-
9.	Філософія культури	1	-
Розділ II.			
10.	Етика як практична філософія	1	1
11.	Історичні форми моральної культури	1	-
12.	Моральний вибір і відповідальність особистості	1	-
13.	Соціальна етика, її практичні виміри	1	-
Розділ III.			
14.	Історія формування естетики і її теоретичні основи	-	-
15.	Основні естетичні категорії	1	-
16.	Естетичне освоєння дійсності	1	-
17.	Мистецтво як естетичне явище	1	-
	ПМК	2	-
Разом:		16	2

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Розділ I.			
1.	Предмет філософії, етики та естетики	3	4
2.	Філософія Стародавнього світу	3	4
3.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	3	4

4.	Філософія Нового Часу та німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	3	4
5.	Історія філософії України	3	4
6.	Філософська онтологія	3	6
7.	Гносеологія	3	5
8.	Свідомість як філософська проблема	3	4
9.	Філософія культури	3	5
	<i>Самостійна робота есе №1</i>	2	4
Розділ II.			
10.	Етика як практична філософія	4	5
11.	Історичні форми моральної культури	3	4
12.	Моральний вибір і відповідальність особистості	3	5
13.	Соціальна етика, її практичні виміри	3	4
Розділ III.			
14.	Історія формування естетики і її теоретичні основи	4	5
15.	Основні естетичні категорії	3	4
16.	Естетичне освоєння дійсності	3	4
17.	Мистецтво як естетичне явище	4	5
	<i>Самостійна робота есе №2</i>	2	4
Разом:		58	84

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка рефератів, есе, доповідей та виступів на засіданнях круглого столу, конференціях, публікація тез та статей.

10. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми есе №1

1. Світогляд сучасного фахівця: міфи, очікування, реальність?
2. Міфологія і міфологічність у сучасному світі.
3. Плюралізм філософії: необхідність чи випадковість?
4. Філософія як самосвідомість історичної епохи.
5. Релігія та сучасність.
6. Філософія та мистецтво.
7. Філософія і наука.
8. Філософія неоплатонізму.
9. Елліністична філософія про щастя людини та шляхи його досягнення.
10. Розвиток діалектики в працях М. Кузанського.
11. Ідеї Реформації та їх вплив на розвиток капіталістичних відносин.
12. Пантеїзм у філософії Відродження.
13. Людина як «вінець творіння»: художній гуманізм у мистецтві Ренесансу.
14. Порівняльний аналіз політичного вчення Т. Гобса та Дж. Локка.
15. Теодицея Г. Ляйбніца.
16. Філософія Ф. Шеллінга.
17. Філософія Г. Фіхте.
18. Філософія А. Шопенгауера.
19. Некласична парадигма у європейській філософії.

20. Філософія життя: Ф. Ніцше, В. Дільтей.
21. Філософія С. К'єркегора.
22. Філософія сучасності: загальна характеристика.
23. Антропологічне вчення Г.С. Сковороди.
24. Філософські погляди Ф. Прокоповича.
25. Кордоцентризм в українській філософії.
26. Філософи «української ідеї».
27. Специфіка людського буття.
28. Філософія екзистенціалізму.
29. Буття та небуття: ревізія отології у філософії М. Гайдеггера.
30. Проблема «зникнення» матерії у філософії і науці ХХ ст. у контексті сучасних наукових уявлень.
31. Синергетична модель розвитку.
32. Концепція неосферогенезу В.І. Вернадського.
33. Специфіка соціальних суперечностей.
34. Принцип вірогідності та діалектика можливого і дійсного.
35. Еволюція поняття «матерія» у філософії та науці.
36. Історико-філософський аспект ідеї розвитку.
37. Проблема свідомості в українській філософії.
38. Проблема взаємовідношення свідомого і позасвідомого у вченні З. Фрейда.
39. Концепція колективного позасвідомого у філософії К. Г. Юнга.
40. Проблема свідомості у філософській феноменології.
41. Проблема співвідношення знання та віри у філософії.
42. Проблема поза раціонального досвіду у гносеології: інтуїтивне, містичне, релігійне, екзистенційне знання.
43. Творча природа пізнання.
44. Природа наукової інтуїції.
45. Специфіка соціально-гуманітарного пізнання.
46. Структуралізм як методологія соціально-гуманітарного пізнання.
47. Ментальне і тілесне у людині.
48. Проблема тілесності людини у філософії ХХ століття.
49. Німецька школа філософської антропології: М. Шеллер, А. Гелен, Г. Плеснер.
50. Проблема людини у сучасній українській філософії.
51. Проблема буття, смерті, безсмертя у духовному досвіді людини.
52. Проблема людини у філософії неофройдизму.
53. Перспективи людини у філософії постмодернізму.
54. Мати чи бути: людина в умовах ринкових відносин.
55. Свобода та справедливість як цінності людського буття.
56. Здоров'я людини як цінність.
57. Біоетика як ціннісна складова діяльності лікаря.
58. Культура як сфера самореалізації особистості.
59. Культура і природа: філософські погляди.
60. Культура та контркультура: взаємодія та взаємовідношення.
61. Типи субкультур.

- 62.Етичні проблеми науково-технічної творчості.
63.Герменевтика як метод дослідження культурних феноменів.

Теми есе №2

- 1.«Етика як філософія переконань» (І. Кант). Як Ви розумієте це висловлення? Поясните свою відповідь.
- 2.«Дійсна етика починається там, де не користуються словами» (А. Швейцер – швейцарський лікар і філософ). Як Ви розумієте це висловлення?
3. Антуан де Сент-Екзюпері в казці «Маленький принц» описує таку ситуацію. Король на одній планеті призначає принца міністром юстиції, але виявляється, що там нікого судити. «Тоді суди самого себе», - сказав Король. - Це саме складне. Себе судити набагато важче, ніж інших: якщо ти зможеш правильно судити себе, то ти, дійсно, мудрий». Чому себе судити важче, чим інших? Що означає висловлення «морально ставитися до себе», «морально ставитися до інших»?
4. Л.М. Толстой уважав, що доброта для душі те ж саме, що здоров'я для тіла: вона непомітна, коли володієш нею, і вона приносить успіх у всіх справах. чи Згодні Ви із цією думкою? Якщо «так», то чому? Яким чином може вплинути доброта на завершення справи, на з'ясування відносин з іншими людьми?
5. У німецького поета Гете є таке висловлення: «Перед великим розумом я схиляю голову, перед великим серцем – коліна». Чому Гете більш високо цінував моральні якості особистості, ніж інтелект? Яке, на Вашу думку, співвідношення інтелекту й моралі?
6. Чи Можна стверджувати, що мораль пронизує всі сфери людської життєдіяльності? Обґрунтуйте свою відповідь.
7. Які фактори, на Ваш погляд, у більшій мірі формують моральна свідомість людини?
8. Чи існує певний зв'язок між моральною свідомістю й моральною діяльністю? Дайте розгорнуту відповідь.
9. Прокоментуйте твердження А. Шопенгауера: «Честь – це зовнішня совість, а совість – це внутрішня честь».
10. Опираючись на відомі Вам тенденції історичного розвитку моралі, викладіть свої міркування на тему: «Якої я бачу мораль майбутнього?».
11. У чому полягає моральна воля? Якою мірою людей може реалізувати цю якість?
12. Як співвідносяться моральна необхідність і моральна воля?
13. Чи потрібне завжди говорити хворому правду про його захворювання? Чи є моральною лікарська таємниця?
14. З людиною можна обійтися «за законом» або «по справедливості». У чому полягає різниця між цими способами поведінки?
15. Чи несе людина моральну відповідальність за провини своїх близьких, свого народу?
16. Усі види різноманітних відносин лікаря й пацієнта, лікаря й суспільства, які не входять у поняття «лікарська таємниця», не можуть

регламентуватися правом, але в деяких випадках стають предметом тільки моральної оцінки. Як Ви вважаєте, чому? Аргументуйте свою відповідь.

17. У чому полягає специфіка естетичного освоєння світу?
18. Якими були історичні передумови формування європейської естетичної думки?
19. Поясніть висловлення давньогрецького філософа Протагора «Людей – міра усіх речей».
20. Проаналізуйте, як змінюється динаміка видів мистецтва в кожен конкретну історичну добу: Середньовіччя, Відродження, класицизм.
21. Доба Просвітництва відстоювала ідеал «природної людини». Як формувався цей ідеал і яку роль він відіграв у європейській культурі XVIII ст.?
22. Зрівняйте поняття «краса», «прекрасне», «ідеал». Які сфери прекрасного Ви знаєте?
23. Проаналізуйте специфіку прояву трагічного й комічного в різних видах мистецтва (література, театр, кіно, музика).
24. Поясніть співвідношення прекрасного з корисним, благом, добром, гармонією.
25. Які давньогрецькі міфи були використані для обґрунтування комедії й трагедії?
26. Аналізуючи сучасну естетичну науку, чи можна говорити про її полікатегоріальність? Обґрунтуйте свою відповідь.
27. Як, на Вашу думку, формується вистава про ідеал у кожен конкретну епоху?
28. Яка структура естетичної свідомості й «механізм» взаємодії його елементів у процесі сприйняття естетичних явищ?
29. Наведіть приклади використання дизайну при виготовленні товарів масового споживання й оформлення інтер'єру приміщень. Як впливає дизайнерське оформлення (наприклад, колір) на психологічний стан робочого колективу?
30. У силу яких причин, мистецтво вважається вищим видом естетичної діяльності?
31. Охарактеризуйте зв'язок дизайну з мистецтвом, інженерією й технікою.
32. Розкрийте особливості створення «художнього образу» в окремих видах мистецтва (літературі, музиці, живопису, театрі).
33. Охарактеризуйте складені елементи художнього твору.
34. Проаналізуйте сучасні класифікації видів мистецтва.
35. Проаналізуйте художні напрямки в мистецтві Середньовіччя й Нового часу.
36. Які особливості й характерні риси сучасного мистецтва?

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- проблемний метод навчання, який націлений на формування у студентів здатностей до діалогу, вміння відстоювати свою власну думку;
- бесіда, яка спонукає студентів міркувати, аналізувати та відтворювати раніше отримані знання;

- «мікрофон», який дає можливість кожному студенту швидко, по черзі, дати відповідь на запитання чи висловити свою думку;

- метод навчання «мозковий штурм», який спонукає студентів проявити уяву і творчість, допомагає знайти кілька рішень з означеної теми шляхом вільного вираження думок тощо.

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів);
- Поточний контроль (діагностика якості засвоєння матеріалу студентами з окремих тем та змістових модулів);
- Підсумковий контроль (загальна діагностика якості знань та навичок студентів).

13. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення його змістових модулів на останньому семінарському занятті.

Форма контролю є **залік** Поряд з підсумковим тестовим контролем обов'язковим є застосування такої форми контролю як тестове-усне опитування.

Максимальна кількість балів за ПМК – 60.

14. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Філософія, етика та естетика» здійснюється в балах відповідно до табл.14.1.

Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Таблиця 14.1.

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Філософія, етика та естетика»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота														Розділ II Підсумковий контроль		Всього			
Змістовий розділ 1					Змістовий розділ 2				Змістовий розділ 3										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	KP1	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	KP2		
-	5	-	5	-	-	-	-	15	-	5	5	-	5	5	-	-	15	40	100

*T1, T2, ..., T14 – теми занять

**KP1, KP2 – контрольні роботи

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах:

- усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань;
- експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів.

Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі заліку.

Критерії оцінювання знань під час заліку

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку складає **40** балів (див. табл. 14.2).

Таблиця 14.2

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Філософія, етика та естетика»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус **2** бали);
- неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус **4** бали).

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється **«відмінно»**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання філософських, етичних та естетичних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється **«добре»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:
 - при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється «задовільно», якщо:

– відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

– одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;

– висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;

– характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати іспиту оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на екзамені оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами іспиту та незадовільну загальну підсумкову оцінку.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**.

Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ЄКТС заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 14.3).

Таблиця 14.3

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи, питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю

знань і вмінь студентів, комплексної контрольної роботи, після атестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни).

2. Методичні рекомендації для студентів з навчальної дисципліни.
- 3.«Філософія, етика та естетика».
4. Завдання для самостійної роботи студентів.
5. Підручники, навчальні посібники.
6. Першоджерела.
7. Питання для підсумкового модульного контролю студентів.

Питання для підсумкового самоконтролю студентів зі змістового модулю I *«Історія філософії та система філософії»*

1. Світогляд його сутність структура та функції.
2. Міфологія і релігія як історичні типи світогляду. Місце міфології і релігії в системі культури.
3. Філософія як тип світогляду, її предмет специфіка, структура і функції.
4. Проблема співвідношення духовного і матеріального, її можливі вирішення (матеріалізм, ідеалізм дуалізм, пантеїзм, еkleктизм).
5. Витоки філософії, передумови і час виникнення.
6. Давньоіндійська філософія: загальна характеристика, основні школи (джайнізм, буддизм, чарвака, йога).
7. Давньокитайська філософія: загальна характеристика, основні школи (конфуціанство даосизм).
8. Антична філософія: особливості, основні етапи розвитку, школи, джерела.
9. Учення Мілетської школи та проблема субстанції.
10. Становлення стихійної діалектики. Геракліт про рух як всезагальний спосіб буття та космічний закон («логос»).
11. Елейська школа про рух і спокій.
12. Античний атомізм Левкіпа-Демокріта.
13. Зародження антропологічної та скептичної тенденції в античній філософії. Проблема людини та суспільства у софістів (Протагор, Горгій).
14. Суб'єктивна діалектика та філософський метод Сократа. Самопізнання як мета сократівської філософії.
15. Проблема виникнення античного соціалізму та вчення Платона про ідеальну державу.
16. Об'єктивний ідеалізм Платона.
17. Політичне та етичне вчення Аристотеля.
18. Аристотель про чотири причини. Телеологія.
19. Антична філософія епохи еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм.
20. Основні етапи розвитку Середньовіччя та її головні особливості. Патристика. Вчення Августина Аврелія.
21. Схоластика: боротьба реалізму і номіналізму. Вчення Фоми Аквінського.
22. Характерні риси культури Відродження та їх відображення в філософській думці. М.Кузанський.

23. Натурфілософія та «нове природознавство» Відродження: М.Коперник, Дж.Бруно, Г.Галілей, Й.Кеплер.
24. Соціальна філософія Н.Макіавеллі. Проблема моральності політики.
25. Утопічний соціалізм епохи Відродження: Т.Мор, Т.Мюнцер, Т.Кампанелла.
26. Характерні риси Нового часу. Особливості наукового та релігійного світоглядів.
27. Ф.Бекон – основоположник дослідної науки Нового часу. Проблеми методу та хиб розуму в беконівській філософії.
28. Психофізична проблема в науці XVII ст. та дуалізм Р.Декарта. Метод сумніву.
29. Поняття субстанції в філософії XVII – XVIII ст. та пантеїзм Б.Спінози. Раціоналістична психологія та етика Б.Спінози.
30. Монадологія Г.Лейбніца.
31. Теорія пізнання та політичне вчення Дж.Локка.
32. Суб'єктивний ідеалізм Дж.Берклі. Принцип «існувати – значить бути сприйнятим».
33. Характерні риси та особливості німецької класичної філософії. Концепція «трансцендентальної логіки» І.Канта. І.Кант про межі теоретичного знання.
34. Етичне вчення І.Канта та проблеми гуманізму сучасного людства.
35. Розробка Гегелем проблем ідеалістичної діалектики.
36. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха та його критика релігії.
37. Основні ідеї діалектичного матеріалізму К.Маркса і Ф.Енгельса. Марксизм та історична реальність: «за» та «проти».
38. Загальна характеристика та особливості становлення і розвитку української філософії. Філософська думка доби Київської Русі.
39. Основні ідеї та проблеми в філософії Києво-Могилянської Академії, її роль у розвитку української філософії.
40. Антропологія та гуманістична філософія Г.С.Сковороди. «Філософія серця» П.Юркевича.
41. Кирило-Мефодіївське товариство, його світоглядні та ідеологічні засади, роль в утвердженні визвольних ідей в Україні (Т.Шевченко, М.Костомаров, П.Куліш).
42. Українська філософська думка кінця XIX та поч. XX ст. (Л.Українка, П.Грабовський, М.Коцюбинський, М.Драгоманов, І.Франко, В.Антонович, М.Грушевський).
43. Теорія ноосферогенезу В.Вернадського.
44. Духовне значення української академічної філософії (С.Гогоцький, В.Лесевич, П.Юркевич, О.Гіляров).
45. Український космізм (В.Вернадський, С.Подолінський, А.Холодний)
46. Філософська категорія буття, її зміст і значення. Концепції буття в історії філософії.
47. Основні види буття, їх співвідношення.
48. Матерія як вид буття і філософська категорія.
49. Універсальні форми буття та матерії: рух, простір, час та їх зв'язок.

50. Буття соціального. Життя та смерть. Евтаназія.
51. Проблема єдності світу та її вирішення в історії філософії.
52. Діалектика як теорія розвитку і метод пізнання, її основні принципи. Історичні форми та сучасні варіанти діалектики.
53. Основні закони діалектики, їх зміст і специфіка (закон єдності і боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін в якісні, закон заперечення заперечення).
54. Категорії діалектики, їх специфіка і класифікація (сутність і явище причина і наслідок, необхідність і випадковість, можливість і дійсність. Одиначне і загальне, форма і зміст, частина і ціле, елемент і система).
55. Проблема походження і сутності свідомості у філософії.
56. Структура свідомості. Співвідношення свідомого і несвідомого як філософська та медична проблема.
57. Суспільна свідомість, її рівні та сфери.
58. Самосвідомість: властивості та функції.
59. Фізіологічне та психічне, їх співвідношення. Свідомість та мозок.
60. Пізнання як взаємодія суб'єкта і об'єкта. Проблема пізнаваності світу.
61. Раціональне пізнання та його форми.
62. Поняття істини і проблема істини в пізнанні. Основні філософські концепції істини.
63. Основні характеристики істини (об'єктивна, конкретна, абсолютна і відносна істини). Критерії істини.
64. Концепції походження людини. Проблема антропосоціогенезу.
65. Людський індивід, індивідуальність, особистість.
66. Людина як природно-соціальна істота.
67. Особистість – продукт та творець суспільного буття.
68. Цінності людського буття, їх природа та види.
69. Цінність та сенс людського життя. Проблема безсмертя.
70. Творчість як сутнісна характеристика людини, спосіб її самореалізації і самовираження. Творчість і свобода.
71. Культура як об'єкт філософського осмислення, її сутність, соціальні функції та закономірності розвитку.
72. Конкретні історичні типи та форми культури.
73. Ідеал культурної людини, культура менеджера.
74. Культура і цивілізація. Філософські концепції цивілізації.
75. Сучасна цивілізація, її основні ознаки і протиріччя.
76. Сутність, походження та основні типи глобальних проблем цивілізації.

**Питання для підсумкового самоконтролю студентів
зі змістового модулю 2 і 3
«Етика та естетика»**

1. Етика як «практична філософія», «теорія моральності». Генезис понять «етика», «мораль», «моральність».
2. Місце етики в системі філософського й гуманітарного знання. Особливості етики як науки.
3. Основні етапи розвитку етичної думки.

4. Антична етика.
5. Середньовічно-християнська етика.
6. Етика Нового часу.
7. Марксистська етика.
8. Етика ХХ століття.
9. Етична думка в Україні.
10. Мораль, її сутність і специфіка.
11. Природа й походження моралі.
12. Структура й основні функції моралі.
13. Етапи історії розвитку моралі.
14. Системи регуляції в первісному суспільстві.
15. Мораль рабовласницького суспільства.
16. Корпоративна мораль Середньовіччя.
17. Буржуазна мораль.
18. Мораль сучасного суспільства.
19. Загальна характеристика умов морального вибору.
20. Співвідношення цілей і способів діяльності як проблема морального вибору.
21. Природа конфлікту й морально-етичний аспект його розв'язку.
22. Відповідальність і справедливість.
23. Моральні орієнтації й соціальна активність управлінців.
24. Естетика як наука.
25. Періодизація історії естетичної думки.
26. Антична естетика.
27. Естетика Середньовіччя.
28. Естетика епохи Відродження.
29. Естетика Нового часу й Просвіти.
30. Естетика ХХ-ХХІ ст.
31. Специфіка категорій естетики.
32. Прекрасне й естетичний ідеал. Прекрасне й жахливе.
33. Піднесене як прояв прекрасного. Піднесене й низинне.
34. Трагічне й комічне в житті й мистецтві.
35. Специфіка, структура й функції естетичної свідомості.
36. Естетична діяльність.
37. Види естетичної діяльності.
38. Історичні закономірності розвитку мистецтва.
39. Предмет мистецтва, художній образ, зміст і форма.
40. Стил ь і художній метод.
41. Функції мистецтва.

16. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Чистиліна Т.О. Етика та естетика, цент учбової літератури / К., 2019 – 304 с.
2. Тетарчук І.В. Етика та естетика, цент учбової літератури / К., 2021 – 316 с.

3. Панченко В.І. Етика та естетика, цент учбової літератури / К.,2019 – 432 с.
4. Данильян О. Г. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2018. – 430 с.
5. Петрук Н. К. Філософія науки: навч. посіб.: / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. — Хмельницький: ХНУ, 2018. — 271 с.
6. Філософія: підруч. для студентів ВНЗ / Л. В. Губерський та ін. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків: Фоліо, 2018. – 620 с.

Допоміжна:

- 1.Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, Львів, 2001. 2
2. Філософія. Навчальний посібник / За ред. І.Ф. Надольного. К., 2015.
3. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. О. Сербенської. Львів, 2004. 304 с
4. Левчук, Л. Т. Основи естетики : навч. посіб. / Л. Т. Левчук, О. І. Онищенко. Київ : Вища школа, 2016 . 271 с.
5. Лозовий, В. О. Естетика : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 208 с